

ressò mont-rogenç

LA REVOLUCIÓ DELS CLAVELLS: LLIÇÓ DEL POBLE PORTUGUÉS

Jaume Borràs i Galceran (llicenciat en Història)

31-05-2024

Enguany recordem els 50 anys del final de la dictadura portuguesa, l'anomenada Revolució dels Clavells del 25 d'abril de 1974. Dos gran símbols d'aquelles jornades: Grândola Vila Morena, un himne revolucionari prohibit que va ser la consigna per iniciar la sublevació de les forces armades; i els clavells, que es van repartir entre els soldats i els posaren als fusells, indicant així que estaven al costat del poble i al servei del poble. Tinc ben presents aquelles emissions televisives que feia, des de Lisboa, un jove i entusiasta periodista, Diego Carcedo; jo era un xicotet de 12 anys que s'empassava els telediaris! Era molt sorprenent veure com l'exèrcit portuguès liquidava la dictadura més llarga d'Europa Occidental: des de 1925 sense eleccions lliures.

A Espanya, en clar contrapunt, l'exèrcit continuava de garant del Franquisme, una dictadura que agonitzava però que persistia com a règim corrupte i repressiu. Només un més abans de l'alè de llibertat que va esclatar a Portugal, s'executava Salvador Puig Antich, un jove estudiant anarquista de 25 anys. Un crim d'estat perpetrat un fred dissabte, un 2 de març de 1974, a la presó Model de Barcelona. Un tribunal militar en un judici sumaríssim, sense proves i sense garanties, l'havia condemnat a la pena capital el gener i el govern de Franco va acabar certificant la fi de Salvador amb el funest "Enterado", 12 hores abans d'una sòrdida execució amb el garrot vil.

El Generalísimo moriria al llit un 20 de novembre de 1975; tanmateix, a Portugal, les forces armades amb el suport de la població liquidaven una odiosa dictadura que havia instaurat Gómez Salazar, que havia donat un important suport a Franco durant la Guerra del 36.

Acostumats a patir un exèrcit espanyol reaccionari i caspós, eina de control polític i social intern, frapava contemplar les imatges d'agermanament entre la tropa i la població lusitana. Sospito que contemplar l'agermanament festiu entre soldats i civils agermanats, provocaria gran inquietud entre les jerarquies militars hispanes. Una inquietud que els fets van corroborar, perquè la dictadura portuguesa va caure en un tres i no res; alhora es liquidava un imperi colonial de segles i, a l'any 1975, Portugal recuperava un sistema democràtic, amb les primeres eleccions lliures després de 48 anys.

Com historiador, sempre m'havia preguntat per què a Portugal, els oficials de l'exèrcit endegaren una sublevació tan potent i amb un enorme suport de la població. L'any 1991 vaig tenir ocasió d'anar a la històrica ciutat de Bragança, propera a la frontera amb Zamora. L'espectacular castell medieval em va convidar a fer la preceptiva visita i, un cop dins, vaig entretenir-me per les estances del Museu Militar. Allí vaig resoldre bona part dels meus interrogants: llistes inacabables de soldats morts a Angola i Moçambic, nois joves de 20 a 25 anys, vides truncades per defensar un imperi d'ultramar moribund, totalment aliè als interessos de la població portuguesa. Aquell absurd tribut de sang va ser la benzina que va catapultar a una colla de comandaments de l'exèrcit a posar punt i final al règim d'Americo Tomas i Marcelo Caetano, la dictadura salazarista anomenada "Estado Novo", una martingala amb característiques similars a l'inefable Movimiento de l'incombustible Franco.

La "Transición Española", amb un Borbó de Rei, per obra, gràcia i dit del Caudillo, a desgrat de tot el que hem vist i patit aquests darrers anys, encara es vol vendre com un

procés exemplar. Com a contrapunt d'aquest Règim del 78, el del "Atado y bien atado", cal reivindicar la lliçó de dignitat que ens brinden des de Portugal; més pertinent i oportuna que mai, després dels 50 anys de la Revolució dels Clavells, on els portuguesos foren els protagonistes de la seva història.